

«EDUS» «EDUKACIJA ZA SVE»

Udruženje za unapređenje obrazovanja i podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju

«EDUS» «EDUKACIJA ZA SVE»

Udruga za unaprjeđenje obrazovanja i potpore djeci sa i bez poteškoća u razvitku

«ЕДУС» «ЕДУКАЦИЈА ЗА СВЕ»

Удружење за унапређење образовања и подршке дјечи са и без потешкоћа у развоју

«EDUS»«EDUCATION FOR ALL»

Association for advancement of education and support for children with and without developmental delays

STRATEŠKI PLAN

2017-2021.

[Kako i zašto je nastao “EDUS“, dosadašnji uspjesi, osnovni pravci razvoja, strateški ciljevi i aktivnosti u navedenom periodu]

[na putu
prema
ostvarenju
punog
potencijala
djece sa i bez
poteškoća u
razvoju]

Mjedenica 34, 71000 Sarajevo
(387) 33 832 371, (387) 62 696 235
edus.bih@gmail.com
www.edusbih.org

«EDUS» «EDUKACIJA ZA SVE»

Udruženje za unapređenje obrazovanja i podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju

NAŠA VIZIJA

Realizacija punog potencijala svakog djeteta, sa i bez poteškoća u razvoju.

MISIJA „EDUS-a“

„EDUS“ („EDUKACIJA ZA SVE“) je neprofitna, nevladina organizacija koja razvija i unapređuje obrazovanje i podršku djeci sa i bez poteškoća u razvoju, partnerstvom sa vladinim, nevladinim i profitnim sektorom, kroz edukaciju, informiranje i podizanje svijesti javnosti.

KAKO JE NASTAO „EDUS“?

„EDUS“ je nastao krajem 2010. godine, okupljanjem stručnjaka, roditelja i građana, a kao izraz potrebe za stvaranjem jedinstvenog saveza pojedinaca i grupa koji pred sobom imaju viziju o realizaciji punog potencijala svakog djeteta, bilo ono sa poteškoćama u razvoju ili ne.

Glavni povod za osnivanje EDUS-a 2010. bio je dolazak u BiH, na molbu roditelja, naučnice iz oblasti pedagogije, psihologije i inkluzivnog obrazovanja prof.dr. Nirvane Pištoljević, koja je željela da svoje znanje i iskustvo iz SAD-a iskoristi kako bi pomogla i djeci u BiH. Roditelji i stručnjaci su tražili načina da naprednu praksu, očitovanu u stalnom i mjerenom napretku djece uključene u prvobitni pilot- projekat u školi „Mjedenica“, prošire, zadrže i ugrade u postojeći sistem podrške djeci te učine dostupnom svoj djeci u BiH.

CILJNA PODRUČJA DJELOVANJA

Kroz dugogodišnja praktična i naučna iskustva roditelja i stručnjaka uključenih u „EDUS“, uočili smo sljedeće probleme:

- **Slabosti strukture podrške djeci u razvoju i obrazovanju**

U BiH, na svim nivoima vlasti, ne postoji uvezan, koherentan sistem zdravstvo- obrazovanje- socijalna zaštita, koji se prirodno i logički nameće kao neophodan u obezbjeđenju podrške optimalnog razvoja svakog djeteta, a naročito djece sa posebnim potrebama.

Takođe postoji i problem nedovoljne povezanosti i saradnje vladinog i nevladinog sektora društva. Vladin sektor nema sluha za stvarne potrebe, često veoma dobro artikulisane od strane nevladinog sektora, dok nevladin sektor ima rezigniran odnos prema vladinom: umjesto da se kroz intenzivniji dijalog nađu moguća rješenja, pritisnute potrebom, nevladine organizacije same snose teret aktivnosti koje bi trebalo da obavljaju za to plaćene, odgovarajuće institucije.

Nevladin sektor je u ovoj oblasti se uglavnom sastoji od različitih strukovnih udruženja (udruženja pedagoga, psihologa, defektologa, itd.), kao i udruženja roditelja grupisanih najčešće prema vrsti poremećaja kod djece (Down sindrom, autizam, intelektualne poteškoće, cerebralna paraliza, itd.). Iako bi se moglo očekivati da svi oni imaju zajedničke interese u oblasti razvoja djece, njihovi ciljevi vrlo često divergiraju, na račun i štetu djece sa poteškoćama u razvoju.

• **Socijalna (ne)uključenost**

Na osnovu izvještaja UNDP-a iz 2007. o socijalnoj uključenosti, može se zaključiti da je to jedan od glavnih problema u BiH (svaka druga osoba socijalno isključena, po raznim osnovama). Naročito je težak položaj djece i osoba sa posebnim potrebama. Iako je nizak ekonomski status zemlje i nerazvijenost infrastrukture najviše doprinosi takvom stanju, niska svijest javnosti o životu i potrebama ovih ljudi dodatno ga otežava. Porodice djece sa poteškoćama u razvoju svakodnevno i svuda nailaze na prepreke i nerazumijevanje društva, od odlaska na igralište, preko korištenja javnog prevoza do odlaska ljekaru i pohađanja nastave. Mnoge sredine, čak i u većim gradovima, još uvijek stigmatiziraju ne samo dijete, već i cijelu porodicu. Rezultat ovakvog odnosa je da se takvoj djeci često uskraćuje i kakvo-takvo obrazovanje koje mogu dobiti- odrastajući u kućama, prepuštena su samo brizi svoje porodice, sa vrlo ograničenim kontaktom sa vanjskim svijetom.

• **Nedostatak adekvatno obučenog stručnog kadra i nepostojanje sistema rane intervencije**

Osjećaj prepuštenosti samim sebi porodici djeteta sa poteškoćama u razvoju vrlo često se javlja odmah nakon dobivanja dijagnoze, kad je dijete uzrasta 3-7 god. Zbog izraženog nedostatka adekvatno obučenog stručnog kadra, naročito npr. za rad sa djecom sa poremećajima autističnog spektra, ali i nekim drugim razvojnim poremećajima, ljekari koji daju dijagnozu su u neprilici jer nemaju kome da upute roditelje koji prihvate dijagnozu i žele da pomognu svom djetetu. Sistem rane intervencije, već odavno ustanovljen u mnogim zemljama svijeta, kod nas se tek pojavljuje u vokabularu stručnjaka. Dijete tako provede dragocjene godine ranog razvoja, kad je njegov mozak najplastičniji i najviše podložan usvajanju vještina, bez adekvatnog tretmana i podrške, što značajno utiče na nivo njegove funkcionalnosti u dobu kad treba da počne pohađati obaveznu i svoj djeci zagarantovanu osnovnu školu. Većina djece sa težim poremećajima (npr. autizam) u toj fazi nemaju ni najosnovnije vještine za boravak u osnovnim školama: nemaju razvijenu sposobnost slušanja i praćenja uputa ni sposobnost govora, mada kod mnogih postoji potencijalna kognitivna sposobnost, u nekim slučajevima i veća nego kod tipične djece istog uzrasta.

• **Problematika inkluzivnog obrazovanja, redovne škole i specijalne ustanove**

Inkluzija djece sa poteškoćama u razvoju, promovisana od prije par godina i sa velikim entuzijazmom prihvaćena od strane roditelja djece sa poteškoćama u razvoju, shvaćena je i primjenjena vrlo usko i nedjelotvorno: zasad ona znači da svako dijete ima pravo da pohađa redovnu nastavu. Tu značenje pojma inkluzije u našoj zemlji počinje i, nažalost, završava. Uspjesi su minimalni i sporadični, zavise uglavnom od slučaja (samo rijetki učitelji imaju potrebno znanje i obuku za rad sa djecom sa različitim razvojnim poremećajima, većina ih ne zna niti razlikovati) i dobre volje, ionako slabo plaćenog i preopterećenog osoblja osnovnih škola. Fakulteti sa kojih pristiže novi stručni kadar (pedagogija i filozofija-psihologija) još

uvijek nemaju niti katedre za obrazovanje djece sa razvojnim poteškoćama, uče po zastarjelim udžbenicima, tako da je znanje kojim su opremljeni za inkluzivnu nastavu na neprihvatljivo niskom nivou. Također, ne postoje validirani instrumenti za mjerenje učenja i razvoja djeteta, kako onih sa poremećajima, tako i tipične djece.

Iz navedenih razloga, specijalne škole u BiH, iako nepopularne među zagovornicima potpune inkluzije, još uvijek su neophodne i aktivne. Osoblje ovih škola (edukatori-rehabilitatori, psiholozi, pedagozi, logopedi i fizioterapeuti) su profesionalno upućeni u problematiku različitih poremećaja i imaju puno više strpljenja i razumijevanja za djecu i njihove porodice. Problem u ovim školama, kao i na fakultetima koji stvaraju kadar za njih (edukacija-rehabilitacija, filozofija-psihologija) je što su, u periodu rata i tranzicije, "izgubili korak sa vremenom"- a najveći pomaci u oblasti rada sa djecom sa razvojnim poremećajima, naročito kad su u pitanju najučestaliji- poremećaji autističnog spektra, desili su se baš u posljednje dvije decenije. Nažalost, obrazovne institucije ne čine dovoljno da uslove i osiguraju proces stalnog usavršavanja, sticanja najnovijih saznanja i uvođenja najboljih praksi.

• **Problemi visokoškolskih ustanova i nerazvijenost nauke**

Pored toga što još nemaju razvijene katedre ni kurikulume koji bi obuhvatali savremene, naučne metode rada sa djecom sa i bez poteškoća u razvoju, jedinstveni problem svih relevantnih visokoškolskih ustanova je da imaju izuzetno oskudnu i nefunkcionalnu praktičnu nastavu. Iako napredna praksa univerziteta u svijetu podrazumijeva, najčešće, jednogodišnji praktični rad kao uslov za dobivanje diplome, naši fakulteti se zadovoljavaju sa par desetina časova. S obzirom da se naučiti raditi sa djecom ne može nikako drukčije osim samim radom, a ne samo usvajanjem gradiva iz skripti i udžbenika, opisano stanje u obrazovanju djece ne čudi.

Naučno-istraživački rad u ovoj oblasti, što zbog oskudice, što nezainteresovanosti domaćih stručnjaka, osim kao uslov sticanja akademskih zvanja, gotovo da i ne postoji.

• **Nedovoljna zakonska zaštita najboljeg interesa djeteta**

Ni zakonski, prava djeteta na adekvatno obrazovanje nisu dovoljno zaštićena: npr. ukoliko se roditelji pri procesu rastave braka ne mogu složiti oko toga da li djetetu treba specijalna edukacija ili ne, mišljenje stručnjaka se uzima u obzir, ali se konačna odluka o tome donosi tek na kraju parnice, koja može da potraje mjesecima i duže, čime se djetetu, u toku procesa, potencijalno uskraćuje pravo na adekvatno obrazovanje, ponekad i u ključnom periodu njegovog razvoja.

Takođe, kategorizacija razvojnih poremećaja kod djece je zastarjela, stigmatizirajuća i nefunkcionalna, ali su roditelji primorani da joj, kako bi ostvarili socijalnu pomoć, svoju djecu podvrgnu, dodatno ih etiketirajući na taj način. (npr. u BiH postoji samo 5 edukativnih kategorija, dok u SAD-u, već od 1974. postoji čak 13 i, u Austriji 10, Sloveniji 8, itd. i za razliku od onih u BiH nisu toliko usmjereni prema dijagnozi koliko prema edukacijskim potrebama djece).

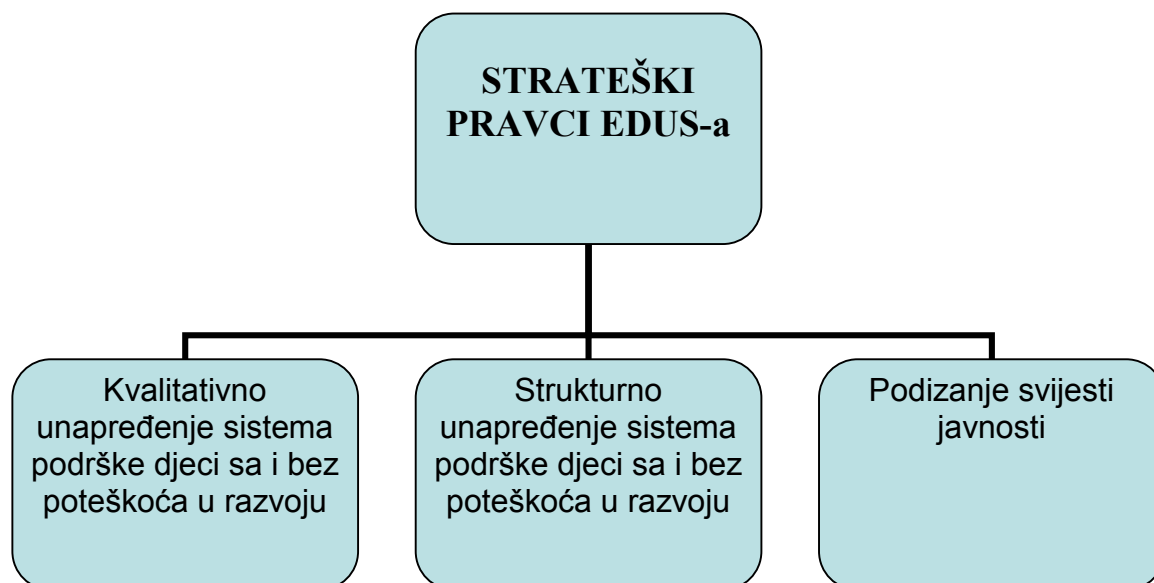
DOSADAŠNJA POSTIGNUĆA (2010-2017.)

- 36 djece uspješno uključeno u redovne škole i vrtiće nakon pohađanja EDUS programa, neki od njih sada i odlični učenici
- Uspostavljen prvi servis u regiji za ranu intervenciju po naučnoj metodologiji (od 2012.)
- Napravljeni, prvi u regiji, standardizovani mjerno-programski instrumenti za skrining i monitoring razvoja, zatim za izradu i praćenje individualnih planova za razvoj djeteta, te kurikulum za edukaciju roditelja (2015.)
- Primjenom naučne metodologije potpomognut napredak više od 400 djece iz BiH i širom Evrope
- Više od 800 roditelja dobilo priliku za edukaciju
- Kroz direktan, svakodnevni rad s djecom 100 stručnjaka obučeno za korištenje naučne metodologije (pedagozi, psiholozi, edukatori-rehabilitatori, logopedi, socijalni radnici, profesori predškolskog odgoja, nastavnici)
- Kroz predavanja i radionice, te monitoring i mentorstvo u okviru projekta sa UNICEF-om obučeno preko 160 stručnjaka iz 28 mjesta širom BiH za ranu detekciju uz korištenje standardizovanih skala te procjenu i monitoring razvoja
- Desetine istraživanja i naučnih radova prezentovanih na međunarodnim konferencijama
- Reinicirali i pomogli uspostavljanje prvog zvaničnog stomatološkog servisa za djecu s poteškoćama
- Ambasadori svjetske akcije "Light it Blue" kojom se širom BiH podizala svijest javnosti o autizmu osvjetljavanjem u plavo prepoznatljivih objekata/ mjesta na Svjetski dan autizma (2013-2016.)
- Uveli praksu Ljetne i Zimske škole za sprečavanje regresije u toku odmora
- Prva interaktivna slikovnica i e-slikovnica u domaćoj izradi u regionu 2015.
- Prva kompjuterska igrice za prepoznavanje oblika na lokalnom jeziku 2014.
- Prva profesionalna inkluzivna predstava za djecu "Zaljubljeni vuk" i izložba "Talenti iz sjene" u Vijećnici 2014.

STRATEŠKI PLAN EDUS-a 2017-2021.

Prema izloženim problemima i na osnovu vlastitih iskustava, a imajući pred sobom navedenu viziju, „EDUS“ je definisao svoje strateške pravce, ciljeve i aktivnosti:

STRATEŠKI CILJEVI I AKTIVNOSTI NA DOSTIZANJU CILJEVA

Strateški pravac 1:

Kvalitativno unapređenje sistema podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju

Cilj:

1.1. Edukacija stručnjaka, studenata i roditelja kroz uvođenje modernih i efektivnih, naučno dokazanih metoda rada sa djecom sa i bez poteškoća u razvoju;

Aktivnosti:

- a) nastavak EDUS programa (rana intervencija, vrtić i osnovna škola) u okviru Zavoda „Mjedenica“, ili druge javne ustanove koja želi saradnju u kapacitetu koji bude moguć (potrebe u 2017. su 195 djece);
- b) osnivanje Naučnog centra za podršku inkluziji koji bi služio kao pokazna predškolsko-školska ustanova za djecu sa i bez poteškoća u razvoju, resursni centar za obuku stručnog kadra specijalnih i redovnih škola, vrtića, klinika i domova zdravlja i edukaciju roditelja i javnosti, a također bi bio i naučnoistraživački centar povezan s BiH i svjetskim univerzitetima;

Cilj:

1.2. Pomoć u razvoju sistema rane detekcije, dijagnoze i intervencije kod poteškoća u razvoju djece;

Aktivnosti:

- a) nastavak implementacije već ugovorenih projekata s UNICEF-om i USAID-om na etabliranju sistema rane detekcije, dijagnoze i intervencije u BiH
- b) pomoć u implementaciji i održavanju izgrađenog sistema rane intervencije.

Cilj:

1.3. Unapređenje visokoškolskog sistema;

Aktivnosti:

- a) zagovaranje otvaranja novih katedri za specijalnu primjenjenu pedagogiju i primjenjenu psihologiju;
- b) zagovaranje intenzivne praktične obuke studenata relevantnih fakulteta kroz rad u EDUS-CABAS programu te u Centrima za izvrsnost u učenju i podučavanju koje EDUS planira osnovati u Sarajevu i Banja Luci;
- c) stručna pomoć pri pravljenju savremenih kurikuluma i recenziji udžbenika;
- d) pomoć u naučnoistraživačkom radu postdiplomskih studenata.

Cilj:

1.4. Zagovaranje preciznijih zakonskih okvira za zaštitu najboljeg interesa djeteta;

Aktivnosti:

- a) zagovaranje izrade zakonskog okvira za uvođenje sistema rane intervencije;
- b) zagovaranje zakonskih okvira za modernizaciju procesa

STRATEŠKI PLAN EDUS-a 2017-2021.

---

kategorizacije djece sa invaliditetom prema najboljim svjetskim praksama, kako bi se usmjerio prema edukacijskim potrebama djece;

- c) zagovaranje revizije relevantnih zakona (Porodični zakon, Zakon o osnovnom školstvu, Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju itd.), te izrade potrebnih zakonskih i podzakonskih okvira za primjenu najoptimalnijih rješenja za svako dijete.

Cilj:

- 1.5. Praćenje savremenih svjetskih tokova u oblasti obrazovanja i podrške djeci u razvoju i primjenjivanje najboljih praksi;**

Aktivnosti:

- a) nabavka stručne literature neophodne za primjenu projektnog modela obrazovanja, kao i za opšte obavještanje i usavršavanje;
- b) učestvovanje na međunarodnim naučnim konferencijama i primjenjivanje stečenog znanja.

Cilj:

- 1.6. Podrška razvoju relevantnog naučnoistraživačkog rada i razvoj naučne saradnje na državnom i međunarodnom nivou;**

Aktivnosti:

- a) predstavljanje rada u projektnim učionicama i ispitivanje njegove efektivnosti kroz naučnoistraživačke radove;
- b) predstavljanje tih radova na međunarodnim konferencijama;
- c) osnivanje međunarodnog naučnoistraživačkog centra;
- d) radionice za dizajn naučnoistraživačkih radova;
- e) organizacija seminara i konferencija.

Cilj:

- 1.7. Organizovanje i sprovođenje izvansistemskih aktivnosti koje mogu da povećaju kvalitet podrške djeci u razvoju;**

Aktivnosti:

- a) nastavak organizovanja ljetne i zimske škole
- b) organizovanje sportskih aktivnosti (plivanje, hipoterapija i sl.);
- c) organizovanje umjetničkih radionica i predstava za djecu;
- d) osnivanje dnevnih boravaka za stariju djecu;
- e) organizovanje posjeta muzejima, kinima i pozorištima.

Strateški pravac 2:

Strukturno unapređenje sistema podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju

Cilj:

- 2.1. Okupljanje stručnjaka, roditelja i ostalih građana koji žele da postojeće sisteme vezane za razvoj djece (obrazovanje, nauka, zdravstvo i socijalni rad) unaprijede i bolje prilagode individualnim potrebama svakog djeteta;**

Aktivnosti:

- a) promocija aktivnosti na medijima;
- b) animiranje javnosti kroz predavanja i rasprave;
- c) organizovanje seminara i radionica.

Cilj:

- 2.2 Bolje uvezivanje obrazovnog, zdravstvenog i socijalnog sistema kako bi bili što bliži stvarnim potrebama djece sa i bez poteškoća u razvoju i njihovih porodica;**

Aktivnosti:

- a) organizovanje sastanaka sa resornim ministarstvima na svim nivoima vlasti;
- b) zagovaranje bolje međusobne integrisanosti sistema;
- c) učešće u izradi novih politika i planova u zdravstvu, obrazovnom i socijalnom sistemu, po ugledu na najbolje svjetske prakse.

Cilj:

- 2.3. Saradnja sa vladinim, nevladinim i profitnim sektorom u oblastima od zajedničkog interesa;**

Aktivnosti:

- a) potpisivanje ugovora o partnerstvu i sponzorstvu;
- b) izrada i realizacija zajedničkih projekata;
- c) zajedničko zastupanje interesa djece pri organima vlasti.

Strateški pravac 3: Podizanje svijesti javnosti
--

Cilj:

- 3.1. Podizanje svijesti javnosti o potrebi za sveobuhvatnim pristupom u podršci i obrazovanju djece, sa ciljem zadovoljenja njihovih individualnih potreba;**

Aktivnosti:

- a) medijske kampanje sa fokusom na Light it up Blue akciji 2.aprila (članci, billboardi, medijska pojavljivanja);
- b) prikazivanje priloga o EDUS-u na TV-u.

Cilj:

- 3.2 Poboljšanje opšte obavještenosti o razvojnim poremećajima, potrebama djece i postojećim sistemima podrške;**

Aktivnosti:

- a) štampanje i distribucija brošura, letaka i plakata;
- b) u saradnji sa izdavačima, publikacija i priručnika za širu javnost;
- c) učešće u radio i TV emisijama i elektronskim portalima;

Cilj:

- 3.3 Afirmacija i podizanje svijesti o potencijalima djece sa poteškoćama razvoju;**

Aktivnosti:

- a) organizovanje dječijih izložbi, predstava i koncerata;
- b) organizovanje grupa na elektronskim medijima;
- c) medijska promocija aktivnosti a) i b).

STRATEŠKI PLAN EDUS-a 2017-2021.

STRATEŠKI PRAVAC	STRATEŠKI CILJ	AKTIVNOST	VREMENSKI PERIOD	KOŠTANJE KM
1. Kvalitativno unapređenje sistema podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju	1.1. Edukacija stručnjaka, roditelja i studenata kroz uvođenje modernih, naučnih metoda rada	a) nastavak pokaznog EDUS programa (rana intervencija, vrtić i osnovna škola) u okviru Zavoda „Mjedenica“, ili druge javne ustanove koja želi saradnju u kapacitetu koji bude moguć (potrebe u 2017. su 195 djece);	sep. 2018.-osnivanje Naučnog centra	Za oko 100 djece 300 000 KM godišnje uz plaćene troškove prostora
		b) osnivanje Naučnog centra za podršku inkluziji koji bi služio kao pokazna predškolsko-školska ustanova za djecu sa i bez poteškoća u razvoju, resursni centar za obuku stručnog kadra specijalnih i redovnih škola, vrtića, klinika i domova zdravlja i edukaciju roditelja i javnosti, a također bi bio i naučnoistraživački centar povezan s BiH i svjetskim univerzitetima	jan. 2017 -sep. 2018. (osnivanje)	Adaptacija i oprema postojećeg objekta min. 1 mil. KM Rad i održavanje 2,2 mil. KM/godišnje (250 djece i 75 uposlenika)
	1.2. Pomoć u razvoju sistema detekcije, dijagnoze i intervencije kod poteškoća u razvoju djece	a) nastavak implementacije već ugovorenih projekata s UNICEF-om i USAID-om na etabliranju sistema rane detekcije, dijagnoze i intervencije u BiH	jan. 2017.- dec. 2020.	500 000 KM
		b) pomoć u implementaciji i održavanju izgrađenog sistema rane intervencije. nastavak rada i proširenje kapaciteta Centra za ranu intervenciju	jan 2020.- dec 2021.	850 KM mjesečno po djetetu
	1.3. Unapređenje visokoškolskog sistema	a)zagovaranje otvaranja novih katedri za specijalnu primjenjenu pedagogiju i primjenjenu psihologiju;	jan. 2017- otvaranja	0 KM
		b)zagovaranje intenzivne praktične obuke studenata relevantnih fakulteta kroz rad u EDUS programu u Mjedenici, a kasnije u Resursnom centru;	jan. 2017.-uvođenja	0 KM
		c)stručna pomoć fakultetima pri pravljenju kurikuluma i recenzija udžbenika	jan. 2017- dec.2021.	10 000 KM
		d)pomoć u naučnoistraživačkom radu postdiplomskih studenata.	jan. 2017- dec.2021.	0 KM

STRATEŠKI PLAN EDUS-a 2017-2021.

STRATEŠKI PRAVAC	STRATEŠKI CILJ	AKTIVNOST	VREMENSKI PERIOD	KOŠTANJE KM
1. Kvalitativno unapređenje sistema podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju	1.4. Zagovaranje preciznijih zakonskih okvira za zaštitu najboljih interesadjeteta	a)zagovaranje izrade zakonskog okvira za uvođenje sistema rane intervencije;	jan. 2017- dec. 2021.	0 KM
		b)zagovaranje zakonskih okvira za modernizaciju procesa kategorizacije djece sa invaliditetom prema najboljim svjetskim praksama, kako bi se usmjerio prema edukacijskim potrebama djece;	jan. 2017- dec. 2021.	0 KM
		c)zagovaranje revizije relevantnih zakona (Porodični zakon, Zakon o osnovnom školstvu, Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju itd.), te izrade potrebnih zakonskih i podzakonskih okvira za primjenu najoptimalnijih rješenja za svako dijete.	jan. 2017- dec. 2021.	0 KM
	1.5. Praćenje savremenih svjetskih tokova u oblasti obrazovanja i podrške djece u razvoju i primjenjivanje najboljih svjetskih praksi	a)nabavka stručne literature neophodne za primjenu projektnog modela obrazovanja, kao i za opšte obavještanje i usavršavanje	jan. 2017- dec. 2021.	15 000 KM
		b) učestvovanje na međunarodnim naučnim konferencijama i primjenjivanje stečenog znanja;	jan. 2017- dec. 2021.	20 000 KM po školskoj godini
	1.6. Podrška razvoju relevantnog naučnoistraživačkog rada i razvoj međunarodne naučne saradnje na državnom i međunarodnom nivou;	a)predstavljanje rada u projektnim učionicama i ispitivanje njegove efektivnosti kroz naučnoistraživačke radove;	jan. 2017- dec. 2021.	10.000 KM
		b)predstavljanje tih radova na međunarodnim konferencijama;	jan. 2017- dec. 2021.	Već uključeno
		c)osnivanje međunarodnog naučnoistraživačkog centra;	jan. 2017- dec. 2021.	Po projektu
		d)radionice za dizajn naučnoistraživačkih radova;	jan. 2017- dec. 2021.	Uključeno u seminare
		e)organizacija seminara i konferencija.	jan. 2017- dec. 2021.	30 000 KM
	1.7. Organizovanje i sprovođenje izvansistemskih aktivnosti koje mogu da povećaju kvalitet podrške djeci	a)organizovanje sportskih aktivnosti (plivanje, hipoterapija i sl.);	jan. 2017- dec. 2021.	10 000 KM
		b)organizovanje umjetničkih radionica i predstava za djecu;	jan. 2017- dec. 2021.	5 000 KM
		c)osnivanje dnevnih boravaka za stariju djecu;	jan. 2017- dec. 2021.	Po projektu
		d)organizovanje posjeta muzejima, kinima i pozorištima.	jan. 2017- dec. 2021.	3 000 KM

STRATEŠKI PLAN EDUS-a 2017-2021.

STRATEŠKI PRAVAC	STRATEŠKI CILJ	AKTIVNOST	VREMENSKI PERIOD	KOŠTANJE KM
2. Strukturno unapređenje sistema podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju	2.1. Okupljanje stručnjaka, roditelja i ostalih građana koji žele da postojeće sisteme vezane za razvoj djece unaprijede i bolje prilagode individualnim potrebama djeteta	a) promocija aktivnosti na medijima;	jan. 2014- dec. 2017.	Ubrojano pod medijsku kampanju
		b) animiranje javnosti kroz predavanja i rasprave;	jan. 2014- dec. 2017.	Ubrojano u koštanje predavanja
		c) organizovanje seminara i radionica.	jan. 2014- dec. 2017.	Ubrojano u koštanje seminara
	2.2. Bolje uvezivanje obrazovnog, zdravstvenog i socijalnog sistema kako bi bili što bliži stvarnim potrebama djece sa i bez poteškoća u razvoju i njihovih porodica;	a) organizovanje sastanaka sa resornim ministarstvima na svim nivoima vlasti;	jan. 2014- dec. 2017.	0 KM
		b) zagovaranje bolje međusobne integrisanosti sistema;	jan. 2014- dec. 2017.	0 KM
		c) pomoć pri izradi novih politika i planova u zdravstvu, obrazovnom i socijalnom sistemu, po ugledu na najbolje svjetske prakse.	jan. 2014- dec. 2017.	0 KM
	2.3. Saradnja sa vladinim, nevladinim i profitnim sektorom u oblastima od zajedničkog interesa	a) potpisivanje ugovora o partnerstvu i sponzorstvu;	jan. 2014- dec. 2017.	0 KM
		b) izrada i realizacija zajedničkih projekata;	jan. 2014- dec. 2017.	0 KM
		c) zajedničko zastupanje interesa djece pri organima vlasti.	jan. 2014- dec. 2017.	0 KM

STRATEŠKI PLAN EDUS-a 2017-2021.

STRATEŠKI PRAVAC	STRATEŠKI CILJ	AKTIVNOST	VREMENSKI PERIOD	KOŠTANJE KM
3. Podizanje svijesti javnosti	3.1. Podizanje svijesti javnosti o potrebi za sveobuhvatnim pristupom u podršci i obrazovanju djece, sa ciljem zadovoljenja njihovih individualnih potreba;	a) medijska kampanja sa fokusom na Light it up Blue akciju 2. aprila;	Barem jednom godišnje, povodom značajnog datuma kao što je Svjetski dan autizma.	10.000 KM
		b) prikazivanje priloga o EDUSovom radu na TV-u.	jan. 2017- dec. 2021.	0 KM
	3.2. Poboljšanje opšte obavještenosti o razvojnim poremećajima, potrebama djece i sistemima podrške;	a) štampanje i distribucija brošura, letaka i plakata; u saradnji sa izdavačima, publikacija i priručnika za širu javnost;	jan. 2017- dec. 2021.	Po projektu
		b) u saradnji sa izdavačima, publikacija i priručnika za širu javnost;	jan. 2017- dec. 2021.	Po izdanju
		c) učešće u radio i TV emisijama i elektronskim portalima;	jan. 2017- dec. 2021.	0 KM
	3.3. Afirmacija i podizanje svijesti o potencijalima djece sa poteškoćama u razvoju;	a) organizovanje dječijih izložbi, predstava i koncerata;	jan. 2017- dec. 2021.	3.000 KM
		b) organizovanje grupa na elektronskim medijima;	jan. 2017- dec. 2021.	0 KM
		c) medijska promocija aktivnosti a) i b).	jan. 2017- dec. 2021.	Ubrojano pod medijsku kampanju